

ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ ΣΕ ΠΕΖΟΔΡΟΜΟ ΑΠΟ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟ ΟΧΗΜΑ

Κυριάκος Δ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ
τ. Εφέτης Τακτικής Δικαιοσύνης
Διευθυντής Νομικής Υπηρεσίας

I. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ-ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Το ασφαλισμένο όχημα κινείται σε πεζόδρομο και ακολουθεί άλλο. Τα οχήματα αυτά δεν ανήκουν σε παροδίδους ούτε είναι οχήματα έκτακτης ανάγκης ή εφοδιασμού καταστημάτων. Το προπορευόμενο όχημα σταμάτησε και το ασφαλισμένο στην προσπάθειά του να το προσπεράσει συγκρούστηκε με αυτό, με αποτέλεσμα αφενός να του προξενήσει φθορές κι αφετέρου να το ωθήσει βιαίως προς τα εμπρός και να προσκρούσει σε παρακείμενα κολωνάκια, οπότε και υπέστη περαιτέρω φθορές.

Ερωτάται :

1. Το γεγονός ότι το ατύχημα έλαβε χώρα σε οδό επί της οποίας απαγορεύεται η κίνηση οχημάτων μη παροδίων, συνιστά κατά νόμο αιτία απαλλαγής του ασφαλιστή έναντι του ασφαλισμένου ή/και του τρίτου ; και
2. Εάν ο ασφαλιστής αποζημιώσει τον τρίτο, έχει δικαίωμα αναγωγής κατά του ασφαλισμένου ;

II. ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Επί του πρώτου ερωτήματος

1.1. Κατά το άρθρο 2 ΚΟΚ, πεζόδρομος είναι η οδός η οποία χρησιμοποιείται αποκλειστικώς από πεζούς και για είσοδο-έξοδο οχημάτων προς και από ιδιωτικούς χώρους στάθμευσης, παροδίων ιδιοκτησιών ως και για οχήματα εφοδιασμού ή έκτακτης ανάγκης. Κατά το άρθρο 4 § 3 του ΚΟΚ, για τη σήμανση πεζοδρόμου τοποθετείται η πινακίδα Ρ-55. Κατά το άρθρο 48 § 5 ΚΟΚ, η κατάληψη επιφανείας πεζοδρόμου για οποιαδήποτε άλλη χρήση, εκτός γι' αυτήν που έχει κατασκευασθεί, απαγορεύεται, εφόσον παρεμποδίζεται η κυκλοφορία των πεζών, ως και η είσοδος-έξοδος οχημάτων άμεσης ανάγκης ή εξυπηρέτησης των παροδίων. Σύμφωνα με την τελευταία αυτή παράγραφο του άρθρου 48 ΚΟΚ, η απαγόρευση αυτή δεν ισχύει ούτως ή άλλως, παρά μόνον εφόσον και καθ' όσον παρεμποδίζεται εντεύθεν είτε η κυκλοφορία πεζών είτε η είσοδος-έξοδος οχημάτων άμεσης ανάγκης είτε η εξυπηρέτηση των παροδίων. Εάν επομένως δεν προκύπτει παρεμπόδιση, τότε επιτρέπεται η κατάληψη του πεζοδρόμου¹, εννοείται από εγκαταστάσεις ή εμπόδια' δεν επιτρέπεται όμως η κυκλοφορία επ' αυτών αυτοκινήτων μη παροδίων, διότι κατά το νόμο ο πεζόδρομος προορίζεται αποκλειστικώς για

¹ **Κρητικός**, Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας, (Νομοθεσία, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Νομολογία), έκδ. 2009, υπό το άρθρο 48 περιθ.αριθ. 6 σελ. 592.

την κυκλοφορία πεζών επ' αυτού, καθώς και για την εξυπηρέτηση των ανωτέρω οχημάτων².

1.2. Εν προκειμένω, αμφότερα τα οχήματα κινούνταν στον πεζόδρομο. Στο πραγματικό που τέθηκε υπ' όψιν μου δεν αναφέρεται ότι ένα ή αμφότερα τα συγκρουσθέντα οχήματα ανήκαν σε παρόδιο ή ότι ήταν οχήματα ανάγκης ή οχήματα εφοδιασμού παροδίων καταστημάτων και συνεπώς θα θεωρήσω ότι αυτά δεν δικαιούνταν κατά τον ΚΟΚ να εισέλθουν στον πεζόδρομο. Συνεπώς, αμφότερα κινούνταν σε αυτόν παρανόμως. Όμως, κατά τη γνώμη μου, το γεγονός αυτό (ναι μεν συνιστά ποινικό αδίκημα, εν τούτοις) δεν αναιρεί ένα άλλο γεγονός : ότι τα οχήματα κινούνταν επί πεζοδρόμου ήτοι επί δημοσίας οδού, όπως απαιτεί για την υποχρεωτική ασφαλιστική κάλυψη το άρθρο 2 § 1 του κωδ. ν. 489/1976³ το δε περαιτέρω, ότι η κίνηση επί πεζοδρόμου είναι απαγορευμένη από τον ΚΟΚ, δεν αναιρεί την ασφαλιστική ευθύνη, διότι στο νόμο δεν τίθεται ως προϋπόθεση της εν λόγω ευθύνης η επέλευση του ατυχήματος επί οδού στην οποία επιτρέπεται η κυκλοφορία οχημάτων κατά τον ΚΟΚ. Τούτο, κυρίως, διότι καθοριστική σημασία για το υποχρεωτικό της ασφαλιστικής κάλυψης είναι αποκλειστικώς η κυκλοφορία του ασφαλισμένου οχήματος και ο εντεύθεν δημιουργούμενος εγγενώς κίνδυνος για τους τρίτους³.

1.3. Επομένως, στην προκειμένη περίπτωση, ο ασφαλιστής είναι υποχρεωμένος να αποζημιώσει τον τρίτο για τη ζημία του αυτή, υπό την αυτονόητη βεβαίως προϋπόθεση, ότι ο ασφαλισμένος θα είναι υπαίτιος ή συνυπαίτιος της περιουσιακής ζημίας του τρίτου.

2. Επί του δευτέρου ερωτήματος

Επί του ζητήματος τούτου, εκτίθενται τα ακόλουθα :

2.1. Η υποχρέωση του ασφαλιστή να αποζημιώσει τον παθόντα τρίτο, τον οποίο ο ασφαλισμένος τραυμάτισε σε τροχαίο ατύχημα, γεννάται μόνον στην περίπτωση, κατά την οποία το ατύχημα αυτό **(α)** πράγματι έχει λάβει χώρα και **(β)** οφείλεται σε (βαριά ή ελαφρή) αμέλεια του ασφαλισμένου. Διότι τότε και μόνον θα πρόκειται για αποζημιούμενο από τον ασφαλιστή «ατύχημα» κατά την έννοια του π.δ. 237/1986⁴⁻⁵.

² Εκείνος που παραβιάζει την ανωτέρω τελευταία διάταξη του ΚΟΚ, δηλαδή εκείνος που τοποθετεί στον πεζόδρομο εγκαταστάσεις ή εμπόδια, εφόσον, εξ αμελείας του, γίνεται πρόξενος ατυχήματος σε βάρος τρίτου (π.χ. οδηγού αυτοκινήτου παροδίου ή οχήματος άμεσης ανάγκης ή πεζού), υπέχει αστική ευθύνη, δηλαδή προς αποζημίωση των τελευταίων, υπό την εξυπακουόμενη βεβαίως προϋπόθεση ότι συντρέχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ αφενός της παραβάσεως του ΚΟΚ κι αφετέρου του ατυχήματος. Δεν αποκλείεται όμως να συντρέχει και συνυπαιτιότητα του ιδίου του παθόντος (ΑΚ 300), εφόσον και αυτός κινούνταν στον πεζόδρομο αμελώς (**Κρητικός**, ανωτ., υπό το άρθρο 48 περιθ.αριθ. 8 σελ. 593. ΑΠ 564/1984 ΠοινΧρον ΔΔ/958), οπότε η αποζημίωσή του μειώνεται κατά το ποσοστό της συνυπαιτιότητάς του στην επαγωγή της (περιουσιακής) ζημίας του.

³ Πρβλ. Κρητικό, έκδ. 2008, § 27 περιθ. αριθ. 56 in finem σελ. 563.

⁴ Βλ. **Κρητικό**, Αποζημίωση από αυτοκινητικά ατυχήματα, έκδ. 2008, § 26 περιθ. αριθ. 113 σελ. 601 και έκδ. 1998 περιθ. αριθ. 1654 σελ. 577.

⁵ Εάν η ζημία του τρίτου οφείλεται σε πρόθεση του ασφαλισμένου, τότε δεν ευθύνεται ο ασφαλιστής ούτε και έναντι του τρίτου (άρθρο 6 § 1 εδάφ. β' π.δ. 237/1986 - ΑΠ 960/1989 ΕλΔ 1990/1000 και ΑΠ 733/1990 ΝοΒ 1991/1098). Στην περίπτωση αυτή δεν νοείται η άσκηση παρεμπιπτούσας (αν)αγωγής του ασφαλιστή κατά του ασφαλισμένου (**Κρητικός**, Αποζημίωση από αυτοκινητικά ατυχήματα, έκδ. 2008, § 26 περιθ. αριθ. 109 επ., σελ. 600 επ. και ιδίως περιθ. αριθ. 112 σελ. 601 και έκδ. 1998 περιθ. αριθ. 1620 σελ. 567). Όμως, εάν ο οδηγός (που προκάλεσε εκ προθέσεως τη ζημία) δεν είναι και ο ασφαλισμένος, τότε ο ασφαλιστής δεν δικαιούται να προβάλει το γεγονός αυτό απέναντι στον ενάγοντα τρίτο, προς απαλλαγή του' δικαιούται όμως να στραφεί αναγωγικώς κατά του ασφαλισμένου και του

2.2. Εξάλλου, από το άρθρο 6β § 1 του π.δ. 237/1986, (που θεσμοθετεί τις περιπτώσεις απαλλαγής του ασφαλιστή από τις υποχρεώσεις του έναντι του ασφαλισμένου, εκ της μεταξύ τους συμβάσεως), σε συνδυασμό με το άρθρο 904 ΑΚ, προκύπτει εναργώς ότι : εάν συντρέξει μία από τις ανωτέρω περιπτώσεις και ο ασφαλιστής υποχρεωθεί να καταβάλει στον παθόντα τρίτο αποζημίωση, προς αποκατάσταση των ζημιών του τελευταίου, που προέκυψαν από τροχαίο ατύχημα από υπαιτιότητα (ή συνυπαιτιότητα) του ασφαλισμένου, τότε δικαιούται να στραφεί κατά του ασφαλισμένου (με αυτοτελή αγωγή ή με παρεμπίπτουσα αγωγή, εάν συνενάγεται με τον ασφαλισμένο από τον τρίτο) και να του ζητήσει να του καταβάλει όσα αυτός (ο ασφαλιστής) κατέβαλε ήδη θα καταβάλει στον τρίτο⁶⁻⁷. Τούτο, επειδή ο ασφαλιστής είναι υποχρεωμένος από το νόμο να αποζημιώσει τον παθόντα, μολονότι έχει συντρέξει λόγος απαλλαγής του από την ασφαλιστική σύμβαση (άρθρο 6β § 3 π.δ. 237/1986) και επομένως εξοφλώντας αυτός τον τρίτο, αυτομάτως ο ασφαλισμένος καθίσταται πλουσιότερος εις βάρος του ασφαλιστή, άνευ νομίμου αιτίας⁸, ακριβώς διότι λόγω της απαλλαγής του ασφαλιστή εκ των συμβατικών υποχρεώσεών του, παύει να λειτουργεί η ασφαλιστική σύμβαση, δηλαδή το νομικό γεγονός που άλλως θα νομιμοποιούσε τον πλουτισμό του ασφαλισμένου⁹.

2.3. Επομένως, η άσκηση της εν λόγω (αν)αγωγής από μέρους του ασφαλιστή κατά του ασφαλισμένου νοείται νόμω, μόνον στις περιπτώσεις κατά τις οποίες **(α)** στοιχειοθετείται κατά το νόμο υποχρέωσή του να αποζημιώσει τον ασφαλισμένο (δηλαδή όταν το τροχαίο ατύχημα αφενός έλαβε πράγματι χώρα κι αφετέρου οφείλεται σε αμέλεια του ασφαλισμένου) και **(β)** ο ασφαλιστής υποχρεούται να αποζημιώσει τον τρίτο, μολονότι έχει συντρέξει λόγος απαλλαγής του από την υποχρέωσή του αυτή.

2.4. Εν προκειμένω, το γεγονός ότι το ατύχημα συνέβη σε οδό επί της οποίας απαγορεύεται η κυκλοφορία οχημάτων, δεν συνιστά λόγο απαλλαγής του ασφαλιστή από τις οικείες υποχρεώσεις του εκ της ασφαλιστικής συμβάσεως έναντι του παθόντος τρίτου, αφού το ως είρηται γεγονός δεν συμπεριλαμβάνεται στις εξαιρέσεις του άρθρου 6β κωδ. ν. 489/1976, οι οποίες τίθενται στο νόμο περιοριστικώς και εντεύθεν δεν χωρεί (διά διασταλτικής ερμηνείας της διάταξης αυτής ή δι' αναλογίας νόμου) ένταξη σε αυτές και περιπτώσεως όπως η προκειμένη. **Επομένως, κατά τη γνώμη μου, στην κρινόμενη περίπτωση, ζήτημα αναγωγής κατά του ασφαλισμένου δεν τίθεται, εξ ορισμού, κατά τα προεκτεθέντα ανωτέρω (στην § 2.3).**

οδηγού, απαιτώντας όσα κατέβαλε στον παθόντα (**Κρητικός**, Αποζημίωση από αυτοκινητικά ατυχήματα, έκδ. 1998, περιθ. αριθ. 1618 σελ. 566 και περιθ. αριθ. 1926 σελ. 655).

⁶ Βλ. ενδεικτικώς, **Κρητικό**, Αποζημίωση από αυτοκινητικά ατυχήματα, έκδ. 2008, § 28 περιθ. αριθ. 82 επ. σελ. 652 επ. και ιδίως περιθ. αριθ. 82, 85, 89, 101 επ.

⁷ Περί του ότι το δικαίωμα αναγωγής του ασφαλιστή, στην προκειμένη περίπτωση, στηρίζεται νόμω (κατά τη γνώμη μου) στις διατάξεις του ΑΚ περί αδικαιολογήτου πλουτισμού, βλ. τη νομολογία που αναφέρει ο **Κρητικός**, Αποζημίωση από αυτοκινητικά ατυχήματα, έκδ. 2008, § 28 περιθ. αριθ. 82 υποσημ. αριθ. 72 σελ. 652-653. Βλ. και **Κρητικό**, Αποζημίωση από αυτοκινητικά ατυχήματα, έκδ. 2008, § 28 περιθ. αριθ. 96 σελ. 657.

⁸ Πλουτισμός επέρχεται και στην περίπτωση κατά την οποία ο υπόχρεως αποφεύγει να υποβληθεί σε δαπάνες, στις οποίες όφειλε να προβεί (βλ. **Σταθόπουλο**, στον ΑΚ των Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, υπό το άρθρο 904 περιθ. αριθ. 8 σελ. 595, όπου και η σχετική νομολογία).

⁹ Περί του ότι η (έγκυρη) σύμβαση αποτελεί νόμιμη αιτία πλουτισμού του λήπτη, βλ. ενδεικτικώς, **Σταθόπουλο**, ανωτ., περιθ. αριθ. 31 επ., σελ. 602 επ.

2.5. Το γεγονός ότι το ατύχημα συνέβη σε οδό επί της οποίας ο νόμος απαγορεύει την κυκλοφορία οχημάτων, μπορεί να έχει δυσμενείς επιπτώσεις για τον ασφαλισμένο, μόνον εάν στο ασφαλιστήριο (στους Γενικούς Όρους) περιλαμβάνεται ρήτρα, κατά την οποία απαγορεύεται στον ασφαλισμένο να κυκλοφορεί το ασφαλισμένο όχημα στις πιο πάνω οδούς (συνομολόγηση ασφαλιστικού βάρους¹⁰), ταυτοχρόνως δε θα τίθεται στην ρήτρα και συμβατική κύρωση σε περίπτωση παράβασης της ρήτρας αυτής από μέρους του ασφαλισμένου, (λ.χ. η καταβολή χρηματικού ποσού στον ασφαλιστή¹¹⁻¹²), εφόσον αυτός έχει ενεργήσει υπαιτίως (δολίως ή αμελώς)¹³.

¹⁰ Βλ. **Κρητικό**, Αποζημίωση από αυτοκινητικά ατυχήματα, έκδ. 2008, § 27 περιθ. αριθ. 5-7 σελ. 608-609.

¹¹ Πρβλ. το άρθρο 9 § 3 κωδ. ν. 489/1976.

¹² Η συμβατική κύρωση για παράβαση ασφαλιστικού βάρους από μέρους του ασφαλισμένου, για να είναι έγκυρη, δεν επιτρέπεται **1.** να θίγει το κύρος της ασφαλιστικής συμβάσεως ούτε **2.** να συνεπάγεται την αυτοδίκαιη λύση αυτής (ΕφΑθ 7282/1986 Ελλ-Δνη 58/678, ΕΣυγκΔ 1988/85. ΕφΠατρ 444/1982 Αρμ. 37/394) ούτε **3.** να συνεπάγεται την αυτοδίκαιη έκπτωση του ασφαλισμένου από το δικαίωμά του να απαιτήσει το ασφάλισμα (ΕφΘεσ 93/1985 ΕΣυγκΔ 1988/89) ούτε **4.** επιτρέπεται να συμφωνηθεί ως κύρωση εις βάρος του ασφαλισμένου η πλήρης απολλαγή του ασφαλιστή, ενόψει ειδικώς του άρθρου 6β § 2 του κωδ. ν. 489/1976, καθώς και του νέου άρθρου 9 του ίδιου νόμου (ΕφΑθ 7945/1986 Ελλ-Δνη 1287/1276. ΕφΠατρ 444/1982, ανωτ.) (Βλ. για όλα τα ανωτέρω, **Κρητικό**, Αποζημίωση από αυτοκινητικά ατυχήματα, έκδ. 2008, § 27 περιθ. αριθ. 25 σελ. 613. **Ιωάν. Ρόκα**, Εισαγωγή στο δίκαιο της ιδιωτικής ασφάλισης, Παραδόσεις, έκδ. 1986, σελ. 32).

¹³ **Κρητικός**, Αποζημίωση από αυτοκινητικά ατυχήματα, έκδ. 2008, § 27 περιθ. αριθ. 32 σελ. 615.